

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
HERCEGBOSANSKA ŽUPANIJA
OPĆINA LIVNO
RAZVOJNI TIM**

**IZVJEŠĆE O OSTVARENJU GODIŠNJEG PLANA
IMPLEMENTACIJE INTEGRIRANE STRATEGIJE RAZVITKA
OPĆINE LIVNO ZA 2014. GODINU**

Livno, ožujak 2015. godine

1. IZVRŠNI SAŽETAK

Planom implementacije za 2014. godinu predviđena je implementacija **36** projekata, od toga **7** projekata iz ekonomskog sektora, **18** projekata iz društvenog sektora i **11** projekata iz sektora zaštita životne sredine. Ukupna vrijednost svih projekata iznosi **14.897.250,00 KM**. Od toga, implementirano je ukupno **28** projekata, što je **78%** u odnosu na ukupan broj projekata, u vrijednosti od **3.028.926,74 KM**, što je **20%** u odnosu na projektirani financijski okvir.

Od ukupne financijske vrijednosti realiziranih projekata (iz Plana implementacije) u 2014. godini iz vlastitih sredstava izdvojeno je **85%**, a iz eksternih izvora **15%**.

Glavna strateška ostvarenja u 2014. godini bila su: realizacija Projekta 1.2. izgradnja prstenastog vodovoda „Livanjski horizont“, Projekt 1.4. regulacija korita rijeke Bistrice, Projekt 2.3. Izrada regulacijskih planova, Projekt 5.1.Rekonstrukcija cestovne infrastrukture i Projekt 4.2.Izrada izvedbenog projekta poljoprivredno-proizvodne zone „Brda“.

U okviru **ekonomskog sektora** u 2014. godini planirana je implementacija **7** projekata ukupne vrijednosti **428.000,00 KM**. Za realizaciju planiranih projekata utrošeno je **212.369,00 KM**, od toga **61.991,00 KM** ili **29 %** proračunskih sredstava, odnosno **71%** donatorskih sredstava (Projekt rekonstrukcije stare zgrade Općine, financiran od strane Oxfam Italija projekt podrške ruralnom razvoju tradicionalnih i lokalnih proizvoda).

U 2014. godini kroz ekonomski sektor fokus je bio na projekte podrške poljoprivrednim proizvodima i projekte iz Programa 4. i 5. Poticaj investicijama i Razvoju poslovne infrastrukture.

U **sektoru društvenog razvoja** u 2014. godini planirana je implementacija **18** projekata ukupne vrijednosti **2.378.000,00 KM**, a za realizaciju je utrošeno **1.318.622,00 KM**, od toga **1.095.272,00 KM (83%)** proračunskih sredstava, a **17 %** iz drugih izvora.

U 2014. godini kroz sektor društvenog razvoja fokus je bio na projekte iz Programa 1. Poboljšanje školske infrastrukture i uvjeta školovanja, te na projektima iz Programa 4. i 5. Razvoj sporta i unaprjeđenje prometne infrastrukture.

U **sektoru zaštite i unaprjeđenja životne sredine** u 2014. godini planirana je implementacija **11** projekata ukupne vrijednosti **12.091.250,00 KM**, a za realizaciju je utrošeno **1.497.935,00 KM**, od toga **1.404.578,00 KM (94%)** proračunskih sredstava, a svega **6%** donatorskih sredstava.

U 2014. godini kroz Sektor zaštite okoliša fokus je bio na: Projektu Izgradnje prstenastog vodovoda „Livanjski horizont“, Projektu Regulacija korita rijeke Bistrice, Projektu sanacije divljih deponija i Planu mjera energetske učinkovitosti.

U 2014. godini u Općini Livno, pored navedenih projekata realizirala su se i 3 projekta koji nisu predviđeni Planom implementacije, a to su: projekt potpore gospodarstvenicima za sudjelovanje na gospodarskim skupovima, projekt uređenja školske infrastrukture i projekt održavanja javne rasvjete,

za ove projekte je iz proračuna izdvojeno **83.287,05 KM**, a iz drugih izvora **23.316,00 KM** (Vlada HBŽ za sudjelovanje na sajmu i hrvatska vlada za školsku infrastrukturu).

Zbog nedostatka sredstava u prvom redu u proračunu općine, a tako i sa viših razina vlasti u 2014. godini **nije došlo do implementacije slijedećih, za razvoj općine bitnih projekata:**

Izgradnja postrojenja za otpadne vode, Izgradnja kanalizacijske mreže u gradu Livnu, Izgradnja regionalne deponije, Rekonstrukcija fasade na zgradi porezne uprave, Adaptacija prostorija Centra za socijalni rad Livno, Akcijski plan u oblasti invalidnosti, Stanovima do sigurne kuće, Izgradnja Kantonalnog Azila za zbrinjavanje životinja u Glamoču.

Kada procjenjujemo doprinos u ukupnom ostvarenju strateških i sektorskih ciljeva, na temelju broja, strukture i financijske vrijednosti implementiranih projekata u 2014. godini, može se zaključiti da je svaki realizirani projekt ili mjera dao određeni doprinos u postizanju strateških i sektorskih ciljeva.

2. UVOD

Strategija Općine Livno je pripremljena u sklopu Projekta integriranog lokalnog razvoja u Bosni i Hercegovini (BiH) koji predstavlja zajedničku inicijativu Razvojnog programa Ujedinjenih naroda (UNDP) u BiH i Švicarske agencija za razvoj i suradnju (SDC).

Općinski načelnik je imenovao Općinski razvojni tim, sačinjen od predstavnika javnog, privatnog i nevladinog sektora, za izradu strategije, koristeći i metodologiju za integrirano planiranje lokalnog razvoja (MiPRO).

Integrirana strategija razvitka Općine Livno za period 2014. – 2023. godine usvojena je na sjednici Općinskog vijeća Livno, dana 06. lipnja 2014. godine („Službeni glasnik Općine Livno“ broj: 4/14) i predstavlja ključni strateško-planski dokument Općine Livno. Vizija razvoja i strateški ciljevi Općine definirani su za period od 10 godina. Općinski razvojni tim izradio je i operativni dio strategije za sva tri sektora. U sektorskim planovima definirani su programi, projekti i mjere koji su određeni za period od 3 godine.

Cilj ovog Izvješća je da se javnost informira o načinu i rezultatima provedbe Integrirane strategije razvitka Općine Livno za 2014. godinu, te koji su rezultati same provedbe i da li su se i na koji način ostvarili strateški ciljevi.

Nositelj izrade Izvješća je koordinator Općinskog razvojnog tima uz savjetodavnu podršku konzultanta UNDP-a.

3. STRATEŠKI CILJEVI I PRIORITETI

Integriranom strategijom razvitka općine Livno za period 2014. – 2023. godine, definirana je vizija općine Livno: „**Općina Livno je općina gdje se gospodarstvo i infrastruktura spaja s tradicijom i povijesnim vrijednostima uz održivi razvoj**“.

Uzimajući u obzir nalaze socio-ekonomske analize kao i SWOT analize, **pravci razvitka općine Livno usmjereni su na:**

- **Iskorištavanje prirodnih resursa za razvitak poljoprivrede i stočarstva, te specifičnih poljoprivrednih proizvoda,**
- **Privlačenje ulaganja i intenziviranje industrijske proizvodnje u novootvorene poslovne zone,**
- **Zadržavanje mladih i omogućavanje povratka mladih u općinu Livno,**
- **Stvaranje kvalitetnijih uvjeta za život u gradu, kao i u ruralnim sredinama i poboljšanje javnih usluga i očuvanje životne sredine.**

Strategijom razvitka također su definirani strateški ciljevi sa kojima pripadaju im sektorskim ciljevima.

Strateški cilj 1. Razvijena poljoprivredna proizvodnja i stočarstvo (koristeći prirodne resurse: pašnjake i poljoprivredne površine)

Sektorski ciljevi:

Do 2018. godine povećati konkurentnost i održivost poljoprivredne proizvodnje povećanjem broja preradivih kapaciteta u ruralnim sredinama,

Do 2018. godine stvoriti preduvjete za nove investicije i otvaranje novih radnih mjesta,

Do 2017. godine stvoriti pretpostavke za racionalno gospodarenje i planiranje prostorom i održivo korištenje prirodnih sirovina.

Strateški cilj 2: Jaka je uloga sektora MSP-a sa odgovarajućom tehnikom i institucionalnom podrškom

Sektorski ciljevi:

Do 2018. godine stvoriti preduvjete za nove investicije i otvaranje novih radnih mjesta,

Do 2018. godine postići konkurentnost općine ispunjavanjem kriterija predviđenih certifikacijom općine za povoljno poslovno okruženje,

Do 2018. godine razviti prepoznatljivu turističku sadržaje i urediti turističku infrastrukturu,

Do 2017. godine stvoriti pretpostavke za racionalno gospodarenje i planiranje prostorom i održivo korištenje prirodnih sirovina,

Poboljšanje energetske učinkovitosti na području općine sukladno SEAP-u.

Strateški cilj 3: Razvijena komunalna infrastruktura

Sektorski ciljevi:

Do 2018. godine poboljšati kvalitetu života kroz unaprjeđenje komunalnih usluga,

Do 2017. godine stvoriti pretpostavke za racionalno gospodarenje i planiranje prostorom i održivo korištenje prirodnih sirovina,

Do 2016. godine uspostaviti sustav upravljanja otpadom,

Poboljšanje energetske učinkovitosti na području općine sukladno SEAP-u.

Strateški cilj 4: Razvijena društvena infrastruktura

Sektorski ciljevi:

Do 2018. godine unaprijediti kvalitetu obrazovanja,

Do 2018. povećati dostupnost i kvalitetu socijalnih usluga i povećati socijalnu uključenost ranjivih skupina,

Do 2018. godine povećati dostupnost i kvalitetu kulturnih i sportskih usluga u općini,

Do 2018. unaprijediti postojeću prometnu infrastrukturu i društvenu infrastrukturu.

4. PREGLED IMPLEMENTACIJE

Tablica 1. Pregled implementacije po sektorima za 2014. godinu

Sektori	Broj predviđenih projekata	Planirano (KM)	Utrošeno proračunskih sredstava (KM), (%)	Utrošeno sredstava iz ostalih izvora (KM), %	Ukupna utrošena sredstva (KM), (%)
Ekonomski	7	428.000	61.991,00 (29%)	150.378,00 (71%)	212.369 KM (49,6%)
Društveni	18	2.378.000	1.095.272,00 (83%)	223.350,00 (17%)	1.318.622 KM (55,4%)
Zaštita životne sredine	11	12.091.250	1.404.578,00 (94%)	93.357,00 (6%)	1.497.935 KM (12,4%)
Ukupno:	36	14.897.250	2.561.841,00 (85%)	467.085,00 (15)	3.028.926 KM (20,3%)

U 2014. godini predviđena je implementacija **36** projekata, od toga 7 projekata iz ekonomskog sektora, 18 projekata iz društvenog sektora i 11 projekata iz sektora zaštita životne sredine. Ukupna vrijednost svih projekata iznosi **14.897.250,00 KM**. Od ukupne financijske vrijednosti realiziranih projekata u 2014. godini koja iznosi **3.028.926,00 KM**, iz vlastitih sredstava izdvojeno je **2.561.841,00 KM (85%)**, a iz eksternih izvora **467.085,00 KM (15%)**.

4.1. PREGLED UKUPNO PLANIRANIH I REALIZIRANIH PROJEKATA

Tablica 2. Pregled broja ukupno planiranih i realiziranih projekata za 2014. godinu

	Planirano (br. Projekata)	Djelomi no realizirano	Realizirano	Udio realiziranog u planiranom (%)	Broj projekata koji nisu realizirani
	1	2	3	(3/1 x100)	
Jednogodišnji projekti	9	-	9	100%	
Višegodišnji projekti	27	18	1	3,7%	8
Projekti u 2014. koji nisu predviđeni Strategijom ni Planom implementacije	3	-	3	100%	

Od ukupno 36 planiranih projekata u 2014. godini, 10 projekata je realizirano, a 18 projekata je djelomično realizirano. Za osam projekata nije pokrenuta nit jedna planirana aktivnost i to su projekti koji nositelj implementacije nije Općina Livno i projekti za čiju realizaciju je neophodno osigurati grant sredstva. Također, kroz program APIS (Alat za praćenje implementacije strategije) u 2014. godini predviđena su tri projekta koja se ne nalaze u Planu implementacije, a to su: 1. potpora gospodarstvenicima u sudjelovanju na sajmovima, 2. održavanje javne rasvjete i 3. ugradnja centralnog grijanja u OŠ Ivan Goran Kovačić - područje na školu Guber.

Napomena:

Jednogodišnji projekti su projekti koji započinju i završavaju u tekućoj godini, kao i mjere koje imaju jednogodišnju proračunsku tendencijom da se ponavljaju i u narednim godinama

Višegodišnji projekti su projekti koji se realiziraju dvije ili više godina

Tablica 3. Pregled broja planiranih i realiziranih projekata u okviru **ekonomskog sektora** za 2014. godinu

	Planirano (br. projekata)	Djelomi no realizirano	Realizirano	Udio realiziranog u planiranom (%)	Broj projekata koji nisu realizirani
	1	2	3	(3/1 x100)	
Jednogodišnji projekti	3	-	3	100%	-
Višegodišnji projekti	4	3	1	25%	-
Projekti u 2014. koji nisu predviđeni Strategijom ni Planom implementacije	1	-	1	100%	

U okviru ekonomskog sektora je planirano sedam projekata. četiri projekta su realizirana, a tri su djelomično realizirana.

Tablica 4. Pregled broja planiranih i realiziranih projekata u okviru **društvenog sektora** za 2014. godinu

	Planirano (br. projekata)	Djelomi no realizirano	Realizirano	Udio realiziranog u planiranom (%)	Broj projekata koji nisu realizirani
	1	2	3	(3/1 x100)	
Jednogodišnji projekti	6	-	6	100%	
Višegodišnji projekti	12	8	-	0%	4
Projekti u 2014. koji nisu predviđeni Strategijom ni Planom implementacije	1	-	1	100%	

U okviru sektora društvenog razvoja planirano je 18 projekata, od kojih je 6 realizirano, 8 djelomično realizirano, a za 4 projekta nije realizirana niti jedna planirana aktivnost i to su projekti čiji nositelj implementacije nije Općina Livno.

Tablica 5. Pregled broja planiranih i realiziranih projekata u okviru sektora zaštite okoliša za 2014. godinu

	Planirano (br. projekata)	Djelomi no realizirano	Realiziran o	Udio realiziranog u planiranom (%)	Broj projekata koji nisu realizirani
	1	2	3	(3/1 x100)	
Jednogodišnji projekti	-	-	-	0%	
Višegodišnji projekti	11	7	-	0%	4
Projekti u 2014. koji nisu predviđeni Strategijom ni Planom implementacije	1	-	1	100%	

U okviru sektora zaštita životne sredine planirano je 11 projekata. Sedam projekata je realizirano djelomično. Za 4 projekta nije realizirana niti jedna planirana aktivnost, a to su projekti za čiju realizaciju su planirana proračunskih i grant sredstva.

Tablica 6. Financijska realizacija svih strateških projekata po izvorima financiranja za 2014. godinu

		Planirano (KM)	Projekti koji su djelomično realizirani (KM)	Potpuno realizirani projekti (KM)	Udio djelomično realiziranog i realiziranog u planiranom – financijska realizacija (%)
		1	2	3	(2+3)/1 x100
Jednogodišnji projekti	Proračun	506.000,00	-	146.500,00	29%
	Ostali izvori	355.000,00	-	7.000,00	2%
	Ukupno	861.000,00	-	153.500,00	18%
Višegodišnji projekti	Proračun	2.601.500,00	2.375.787,00	39.554,00	93%
	Ostali izvori	11.434.750,00	340.085,00	120.000,00	4%
	Ukupno	14.036.250,00	2.715.872,00	159.000,00	20%
Projekti u 2014. godini koji nisu predviđeni Strategijom ni Planom implementacije	Proračun	83.287,05	-	8.76,00	
	Ostali izvori	23.316,00	-	9.176,00	
	Ukupno	106.603,05	-	17.252,00	

Tablica 7. Financijska realizacija strateških projekata u okviru ekonomskog sektora po izvorima financiranja za 2014. godinu

		Planirano (KM)	Projekti koji su djelomi no realizirani (KM)	Potpuno realizirani projekti (KM)	Udio djelomi no realiziranog i realiziranog u planiranom – financijska realizacija (%)
		1	2	3	(2+3)/1 x100
Jednogodišnji projekti	Prora un	74.000,00	-	74.000,00	100%
	Ostali izvori	-	-	-	-
	Ukupno	74.000,00		74.000,00	-
Višegodišnji projekti	Prora un	139.000,00	22.437,00	39.554,00	45%
	Ostali izvori	215.000,00	30.378,00	120.000,00	70%
	Ukupno	354.000,00	52.815,00	159.554,00	60%
Projekti u 2014. koji nisu predvi eni Strategijom ni Planom implementacije	Prora un	8.076,00	-	8.076,00	
	Ostali izvori	9.176,00	-	9.176,00	
	Ukupno	17.252,00	-	17.252,00	100%

Tablica 8. Financijska realizacija strateških projekata u okviru društvenog sektora po izvorima financiranja za 2014. godinu

		Planirano (KM)	Projekti koji su djelomi no realizirani (KM)	Potpuno realizirani projekti (KM)	Udio djelomi no realiziranog i realiziranog u planiranom – financijska realizacija (%)
		1	2	3	(2+3)/1 x100
Jednogodišnji projekti	Prora un	432.000,00		72.500,00	17%
	Ostali izvori	355.000,00		7.000,00	2%
	Ukupno	787.000,00		79.500,00	10%
Višegodišnji projekti	Prora un	988.500,00	1.022.772,00		
	Ostali izvori	602.500,00	216.350,00		36%
	Ukupno	1.591.000,00	1.239.122,00		78%
Projekti u 2014. koji nisu predvi eni Strategijom ni Planom implementacije	Prora un	8.860,00	-	8.860,00	100%
	Ostali izvori	14.140,00	-	14.140,00	
	Ukupno	23.000,00	-	23.000,00	100%

Tablica 9. Financijska realizacija strateških projekata u okviru sektora zaštite okoliša po izvorima financiranja za 2014. godinu

		Planirano (KM)	Projekti koji su djelomi no realizirani (KM)	Potpuno realizirani projekti (KM)	Udio djelomi no realiziranog i realiziranog u planiranom – financijska realizacija (%)
		1	2	3	(2+3)/1 x100
Jednogodišnji projekti	Prora un	-	-	-	-
	Ostali izvori	-	-	-	-
	Ukupno	-	-	-	-
Višegodišnji projekti	Prora un	1.474.000,00	1.404.578,00		95%
	Ostali izvori	10.617.250,00	93.357,00		0,9%
	Ukupno	12.091.250,00	1.497.935,00		
Projekti u 2014. koji nisu predvi eni Strategijom ni Planom implementacije	Prora un	66.351,05		66.351,05	100%
	Ostali izvori	-		-	
	Ukupno	66.351,05		66.351,05	100%

Realizirani projekti po implementacijskim partnerima

Nositelj implementacije projekata u 2014. godini bila je Op ina Livno. Projekti za koje su nositelji implementacije nevladine udruge, kao što je Projekt 2.7. Gender akcijski plan nije realiziran, jer po raspisanom javnom pozivu za nevladine organizacije nije dostavljen projekt za izradu gender akcijskog plana, bez obzira što je stavljen kao prioritet, isto tako i Projekt 6. Izgradnja Kantonalnog Azila za zbrinjavanje životinja u Glamo u nije realiziran zbog nedostatka suradnje svih aktera, jer je ovo projekt me uop inske suradnje. Što se ti e projekata iji su nositelji implementacije javna poduze a i ustanove tako er, nisu implementirani zbog nedostatka financijskih sredstava koje su planirali iz drugih izvora.

Ključni rezultati i ostvareni progres

Op ina Livno je krajem 2014. godine je izvršila analizu implementacije projekata za teku u godinu. Budu i da je se sa implementacijom Strategije krenulo u drugoj polovici godine ve ina predloženih projekata nije realizirana. Tako er, jedan od ključnih razloga je i nedostatak financijskih sredstava, s tim da je realizacijom odre enih projekata postignut odre eni progres u ostvarenju pojedinih ciljeva.

U Sektoru ekonomskog razvoja:

- Prvi sektorski cilj je do „**2018. godine stvoriti preduvjete za nove investicije i otvaranje novih radnih mjesta**“, doprinos u ostvarenju ovog sektorskog cilja ogleda se u pripremi tehni ke dokumentacije kojom se stvaraju preduvjete za izgradnjom infrastrukture u poslovnim zonama: „Jug“, „Begova a“, „Rasadnik“, ime e se dovesti do poboljšanja poslovnog okruženja i rasta investicija i zapošljavanja. Implementacijom

infrastrukturnih projekata u navedenim poslovnim zonama u nadolaze im godinama do i e do ostvarenja zadanog sektorskog cilja.

- Drugi sektorski cilj je „**do 2018. godine pove ati konkurentnost i održivost poljoprivredne proizvodnje pove anjem broja prera iva kih kapaciteta u ruralnim sredinama**“, doprinos u ostvarenju ovog sektorskog cilja ogleda se u implementiranim projektima podrške poljoprivrednim proizvo a ima, ijom realizacijom je došlo do proširenja kapaciteta postoje ih poljoprivrednih proizvo a a i registracije 60 novih poljoprivrednih gospodarstava i klijenata.
- Tre i sektorski cilj je „**do 2018. godine posti i konkurentnost op ine ispunjavanjem kriterija predvi enih certifikacijom op ina za povoljno poslovno okruženje**“, doprinos u ostvarenju ovog sektorskog cilja ogleda se u implementiranju projekta Certificiranje Op ine Livno, donošenju Odluke o održavanju godišnjeg skupa gospodarstvenika Op ine Livno, donošenju Odluke o osnivanju Vije a gospodarstvenika Op ine Livno i financijsku potporu gospodarstvenicima na sudjelovanju na gospodarskim skupovima odnosno sajmovima. Aktivnosti sprovedene na certificiranju Op ine su zadovoljavaju e i nastavlja se sa daljnim aktivnostima.
- etvrti sektorski cilj je „**do 2018. godine razviti prepoznatljive turisti ke sadržaje i urediti turisti ku infrastrukturu**“, doprinos u ostvarenju ovog sektorskog cilja ogleda se u implementiranju projekta rekonstrukcije zgrade Stare op ine u kojoj je planirano urediti prostor za izlaganje autohtonih proizvoda livanjske op ine, tako er provo enjem Odluke o zaštiti divljih konja koji se smatraju turisti kim resursom, doprinijelo se razvoju turisti kih sadržaja Op ine Livno.

U Sektoru društvenog razvoja:

- Prvi sektorski cilj je „**do 2018. godine unaprijediti kvalitetu obrazovanja**“, doprinos u ostvarenju ovog sektorskog cilja ogleda se u implementiranju projekta na unaprje enju energetske u inkovitosti, izgradnji glazbene škole, izgradnji školske infrastrukture, stipendiranju studenata. Svaka navedena aktivnost ima pozitivni u inak na unaprje enje i kvalitetu obrazovanja.
- Drugi sektorski cilj je „**do 2018. pove ati dostupnost i kvalitetu socijalnih usluga i pove ati socijalnu uklju enost ranjivih skupina**“. U 2014. godini nisu realizirani planirani projekti ijom realizacijom bi se doprinijelo ovom sektorskom cilju, budu i da je realizacija planiranih projekata ovisili od drugih izvora, potrebno je upotrijebiti dodatne aktivnosti kako bi se osigurala sredstva za realizaciju planiranih projekata, a time i doprinijelo zadanom cilju.
- Tre i sektorski cilj je „**do 2018. godine pove ati dostupnost i kvalitetu kulturnih i sportskih usluga u op ini**“, doprinos u ostvarenju ovog sektorskog cilja ogleda se u implementiranim projektima sportskih i kulturnih manifestacija, a što je svakako doprinos u ostvarenju zadanog cilja.
- etvrti sektorski cilj je „**do 2018. unaprijediti postoje u prometnu infrastrukturu i društvenu infrastrukturu**“, doprinos u ostvarenju ovog sektorskog cilja ogleda se u

implementiranju projektu rekonstrukcije cestovne infrastrukture, što pokazuje rezultat od izvo enja pripremnih radova na izgradnji Ulice 4. u naselju Podvornice i prometnice u zoni Jug. u 2014. godini, što je zna ajan doprinos zadanom cilju.

U Sektoru zaštite okoliša:

- Prvi sektorski cilj je **„do 2018. godine poboljšati kvalitetu života kroz unaprje enje komunalnih usluga“**, doprinos u ostvarenju ovog sektorskog cilja u 2014. godini ogleda se u priklju enju 41. ku anstva na vodovodnu mrežu kroz Projekt izgradnje prstenastog vodovoda „Livanjski horizont“ i ure enju 500 m korita rijeke Bistrice kroz Projekt regulacije korita rijeke Bistrice. .
 - Drugi sektorski cilj je **„do 2017. godine stvoriti pretpostavke za racionalno gospodarenje i planiranje prostorom i održivo korištenje prirodnih sirovina“**, doprinos u ostvarenju ovog sektorskog cilja u 2014. godini ogleda se u implementiranju projekt izrade regulacijskih planova, po kojem je donesen je Regulacijski plan „Rasadnik“.
 - Tre i sektorski cilj je **„do 2016. godine uspostaviti sustav upravljanja otpadom“**, a u 2014. godini sanirano je 14 divljih odlagališta s tim da je i dalje ostao neriješen problem oko izgradnje sanitarne deponije.
 - etvrti sektorski cilj je **„do Poboljšanje energetske u inkovitosti na podru ju op ine sukladno SEAP-u“**, doprinos u ostvarenju ovog sektorskog cilja u 2014. godini ogleda se u implementiranju projekta zamjene otvora na školskim objektima.
 -
- Budu i da je ovo izvješ e za prvu godinu, a sa realizacijom se krenulo u drugoj polovici godine, možemo konstatirati da je došlo do djelomi nog ostvarenja sektorskih ciljeva.

Osvrt na generalne makroekonomske indikatore

Op ina Livno spada u red srednjih op ina u Federaciji BiH, kako po teritoriji od 994 km², tako i po broju stanovnika od 37.487 prema posljednjem popisu. Na osnovu stupnja razvijenosti razvrstana je u red slabije razvijenih op ina. Kretanje važnih makroekonomskih pokazatelja u prethodne tri godine, koji se odnose na op inu Livno, predstavljene su u narednoj tabeli:

Makro indikatori razvoja

R.B.	OSNOVNI INDIKATORI RAZVOJA	indikator	Polazno stanje						2014		
			2012			2013			Ukupno	Muški	Ženski
			Ukupno	Muški	Ženski	Ukupno	Muški	Ženski			
	INDEKS RAZVIJENOSTI	indeks	80,6			79,8			78,9		
	Stanovništvo	broj	31727			31659			31.541		
1	Zaposlenih stanovnika	broj	4166			4189			4176		
		%	13,1			13,2			13,24		
2	Nezaposlenih stanovnika	broj	3870	1947	1923	4084	2059	2025	4153	2073	2080
		%	48,16			49,4			50,0		
3	Bruto doma i proizvod	iznos	196.434.000,00			201.605.000,00			205.918.000		
		po glavi	6191			6368			6529		
4	Investicije na teritoriji JLS	iznos	12.933.000			10.005.000					
5	Broj poduze a/1000 stanovnika	omjer	54			54,1			53,4		
6	Prosje na neto pla a u KM	iznos	873			880			890		
7	Broj u enika osnovnih i srednjih škola na hiljadu stanovnika	broj	118			114			110		
8	Socijalni transferi po glavi stanovnika	po glavi	17,32			21,29			28,07		
9	Broj ljekara/1000 stanovnika	omjer	1,7			1,9			2,0		
10	Iznos realiziranih sredstava za prioritete iz razvojne strategije	iznos									
	DOPUNSKI INDIKATORI RAZVOJA										
1	Udio realiziranih kapitalnih investicija u budžetu JLS	omjer	28%			35%			31%		
2	Poljoprivrednih gospodarstva/1000 stanovnika	omjer	27,42			29,38			29,83		
3	Broj korisnika socijalne pomo i/1000 stanovnika	omjer	6,3			6,32			7,2		

Vertikalna usklađenost i međusobni utjecaj sektorskih projekata

Tijekom 2014. godine implementirani su određeni projekti koji su ostvarili utjecaj na više sektora. To su prvenstveno projekti: podrška poljoprivrednim proizvođačima unaprjeđenje vještina mladih, žena i nezaposlenih u poljoprivrednom sektoru, aktivnosti na promociji ulaganja i kvaliteti poslovnog ambijenta Općine Livno (potpisan ugovor za certificiranje), rekonstrukcija cestovne infrastrukture, izgradnja prstenastog vodovoda „Livanjski horizont“, izrada regulacijskih planova, Sanacija divljih deponija, koji su ostvarili utjecaj na ekonomski, društveni sektor, sektor zaštite okoliša. Realizacija ovih projekata ima utjecaj na ostvarenje:

Prvog cilja sektora zaštite okoliša, odnosno na poboljšanje kvalitete života kroz unaprjeđenje komunalnih usluga.

Drugog i trećeg cilja ekonomskog sektora, povećanjem broja prerađivačkih kapaciteta u ruralnim sredinama, te postizanje konkurentnost općine ispunjavanjem kriterija predviđenih certifikacijom općine za povoljno poslovno okruženje,

četvrtog cilja društvenog sektora, odnosno na unaprjeđenje prometne i društvene infrastrukture kroz rekonstrukciju prometne infrastrukture,

Međutim, zbog nedostatka planiranih financijskih sredstava viših nivoa vlasti nije došlo do realizacije većeg broja projekata, to se prvenstveno odnosi na infrastrukturne projekte i projekte uređenja komunalne oblasti, za koje se planirala financijska potpora viših nivoa vlasti.

Osvrt na Institucionalne kapacitete općine

Nadležnosti u smislu upravljanja i definiranja dugoročnih ciljeva, kao i vanjske koordinacije nisu izričito dodijeljene niti jednoj službi, te je potrebno precizirati poslove koji su sa tim povezani.

U 2014. godini u najvećoj mjeri u provedbu strategije imale su Služba za gospodarstvo i inspeksijske poslove, Služba za opću upravu i društvene djelatnosti i Služba za graditeljstvo, prostorno uređenje i stambeno komunalne poslove.

Poslove pripreme i koordinaciju izrade općinske razvojne strategije provodila je Služba za gospodarstvo i inspeksijske poslove, a u budućnosti te poslove provoditi Služba za lokalni razvoj i investicije. U nadležnosti ove službe planirani su slijedeći poslovi: provedba strategije, izrada planova dugoročnih strateških ciljeva, koordinacija sa eksternim akterima, priprema projekata za eksterno financiranje, komunikacija sa domaćim i stranim donatorima, domaćim i stranim investitorima, razvojnim agencijama i fondovima, višim nivoima vlasti na poslovima razvoja općine.

Pri tom je važno napomenuti da:

- treba usvojiti proceduru o planiranju, provedbu vrednovanju i izvještavanju godišnjeg rada Općine Livno,
- treba izraditi plan razvoja ljudskih resursa kroz suradnju nove Službe za lokalni razvoj i investicije i ostalih službi i po potrebi s organizacijom obuka unutar općinske administracije, te

uključiti i zainteresirane aktere izvan Općine iz oblasti vezanih za strategiju, posebno za upravljanje i razradu projekata za donatorske fondove,

- treba organizirati obuke u područjima strateškog planiranja i upravljanja lokalnim razvojem,
- treba za djelatnike zadužene za vođenje projekata u svim službama organizirati obuke koje će podići i nivo znanja i vještina u područjima pisanja projektnih prijedloga, upravljanja projektnim ciklusom, praćenja i ocjene u fazi implementacije projekata.
- niti jedna služba ne gubi ništa od svojih izvornih nadležnosti i odgovornosti,
- uz pomoć Službe za lokalni razvoj i investicije, svaka služba realizira i prati pripremu i implementaciju strategije razvoja općine iz svoje nadležnosti (učestuje u strateškom planiranju, izradi godišnjeg plana implementacije strategije, ugradnje prioriteta u planove rada službi, razrada svakog projekta uključujući i indikatore za praćenje implementacije, ocjene u fazi, izvještavanje),
- je neophodna kontinuirana suradnja i koordinacija sa Nadležnikom Općine, drugim službama, Općinskim vijećem.

5. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Nakon analize prikupljenih informacija i podataka u pogledu dinamike i financijske implementacije projekata i mjera definiranih Planom implementacije za 2014. godinu konstatirano je da je navedenim planom predviđena implementacija **36** projekata ukupne vrijednosti **14.897.250,00 KM**. Od toga implementirano je ukupno **28** projekt, što je **78%** u odnosu na ukupan broj projekata, u vrijednosti od **3.028.926,74 KM**, što je **20%** u odnosu na projektirani financijski okvir. Od **28** implementiranih projekata, 9 projekata je jednogodišnjeg karaktera, a 19 višegodišnjeg karaktera, s tim da je 10 projekata realiziranih u cijelosti, **18** djelomično, a **8** projekata nije započeto.

Prema planu implementacije ukupna vrijednost projekata planiranih za 2014. godinu (njih 36) je **14.897.250,00 KM**, od čega se iznos od **3.107.500,00 KM** odnosi na financiranje iz proračuna općine, a ostalih **11.789.750,00 KM** se odnosi na financiranje iz ostalih (eksternih) izvora financiranja.

Od ukupne financijske vrijednosti realiziranih projekata u 2014. godini koja iznosi **3.028.926,00 KM**, iz vlastitih sredstava izdvojeno je **2.561.841,00 KM (85%)**, a iz eksternih izvora **467.085,00 KM (15%)**.

Glavna strateška ostvarenja u 2014. godini bila su: realizacija Projekta 1.2. izgradnja prstenastog vodovoda „Livanjski horizont“, Projekt 1.4. regulacija korita rijeke Bistrice, Projekt 2.3. Izrada regulacijskih planova, Projekt 5.1. Rekonstrukcija cestovne infrastrukture i Projekt 4.2. Izrada izvedbenog projekta poljoprivredno-proizvodne zone „Brda“.

U okviru **ekonomskog sektora** u 2014. godini planirana je implementacija **7** projekata ukupne vrijednosti **428.000,00 KM**. Za realizaciju planiranih projekata utrošeno je **212.369,00 KM**, od čega **61.991,00 KM** ili **29 %** proračunskih sredstava, odnosno **71%** donatorskih sredstava (Projekt rekonstrukcije stare zgrade Općine, financiran od strane Oxfam Italija projekt podrške ruralnom razvoju tradicionalnih i lokalnih proizvoda).

U 2014. godini kroz ekonomski sektor fokus je bio na projekte podrške poljoprivrednim proizvođačima i projekte iz Programa 4. i 5. Poticaj investicijama i Razvoju poslovne infrastrukture.

U **sektoru društvenog razvoja** u 2014. godini planirana je implementacija **18** projekata ukupne vrijednosti **2.378.000,00 KM**, a za realizaciju je utrošeno **1.318.622,00 KM**, od toga **1.095.272,00 KM (83%)** proračunskih sredstava, a **17 %** iz drugih izvora (sredstva Entiteta za infrastrukturu i po projektu REDAH-a).

U 2014. godini kroz sektor društvenog razvoja fokus je bio na projekte iz Programa 1. Poboljšanje školske infrastrukture i uvjeta školovanja, te na projektima iz Programa 4. i 5. Razvoj sporta i unaprjeđenje prometne infrastrukture.

U **sektoru zaštite i unaprjeđenja životne sredine** u 2014. godini planirana je implementacija **11** projekata ukupne vrijednosti **12.091.250,00 KM**, a za realizaciju je utrošeno **1.497.935,00 KM**, od toga **1.404.578,00 KM (94%)** proračunskih sredstava, a svega **6%** donatorskih sredstava (sredstva HBŽ za regulaciju korita rijeke Bistrice i sanaciju divljih odlagališta).

U 2014. godini kroz Sektor zaštite okoliša fokus je bio na: Projektu Izgradnje prstenastog vodovoda „Livanjski horizont“, Projektu Regulacija korita rijeke Bistrice, Projektu sanacije divljih deponija i Planu mjera energetske u inkovitosti.

U 2014. godini u Op ini Livno, pored navedenih projekata realizirala su se i 3 projekta koji nisu predvi eni Planom implementacije, a to su: projekt potpore gospodarstvenicima za sudjelovanje na gospodarskim skupovima, projekt ure enja školske infrastrukture i projekt održavanja javne rasvjete, za ove projekte je iz prora una izdvojeno **83.287,05 KM**, a iz drugih izvora **23.316,00 KM** (Vlada HBŽ za sudjelovanje na sajmu i eška vlada za školsku infrastrukturu).

Zbog nedostatka sredstava u prvom redu u prora unu op ine, a tako i sa viših razina vlasti u 2014. godini **nije došlo do implementacije slijede ih, za razvoj op ine bitnih projekata:**

Izgradnja pro ista a otpadnih voda, Izgradnja kanalizacijske mreže u gradu Livno, Izgradnja regionalne deponije, Rekonstrukcija fasade na zgradi porezne uprave, Adaptacija prostorija Centra za socijalni rad Livno, Akcijski plan u oblasti invalidnosti, Stanovima do sigurne ku e, Izgradnja Kantonalnog Azila za zbrinjavanje životinja u Glamo u.

Iz navedenog proizlazi da e Planom implementacije za 2015. godinu ve i broj projekata biti korigiran u smislu izvora financiranja i dinamike implementacije.

Razlog za odlaganje implementacije velikog broja projekata je nedostatak vlastitih sredstava u prora unu op ine za realizaciju projekata i uvijek prisutna neizvjesnost i nesigurnost kada je u pitanju namicanje sredstava iz eksternih izvora.

Imaju i u vidu sve navedeno, neophodno je:

- izraditi Plan implementacije za narednu godinu na realnijim osnovama u skladu sa implementacijskim kapacitetima lokalne uprave, imaju i pri tome na umu obim implementacije iz prethodnog planskog perioda,
- korigirati prora un pojedinih projektnih prijedloga u Planu implementacije kako bi razlika izme u projektiranog i ostvarenog prora una bila što manja,
- Identificirati prioritete u okviru plana implementacije.